
RELACIONS INTERNACIONALS
1r semestre 1995-1996

Professors: E. Barbé (grup 01) i R. Grasa (grup 51)

Objectius i presentació general

Aquesta assignatura (quatrimestral) té un doble objectiu: familiaritzar l'estudiant amb els instruments d'anàlisi propis de les Relacions Internacionals i donar-li informació sobre esdeveniments internacionals. Aquesta informació (seleccionada) ajudarà l'estudiant, d'una banda, a conèixer fets i, d'altra, a examinar aquests fets dins d'un marc analític.

El curs s'ha dividit en tres grans blocs, respectivament: "teoria i conceptes", "sistema internacional" i "societat internacional global (1945-1995)". Cadascun d'aquests blocs, al seu torn, està dividit en diverses lliçons o temes, fins a un total de 23. A més, l'apartat II, "Sistema internacional", està subdividit en dos parts, respectivament, "Els actors del sistema" i "estructura i dinàmica del sistema". Naturalment, no tots els temes o lliçons tindran un tractament idèntic (en termes d'hores de classe).

Els estudiants hauran de fer una sèrie de lectures obligatòries, indicades al programa. Les lectures, juntament amb la matèria donada a les classes, constituïran l'objecte de l'examen final.

Al final del programa s'inclou una bibliografia de curs dividida en tres apartats: a) obres relatives a les dues primeres parts (teoria i conceptes, sistema internacional ; b) obres relacionades amb la tercera part, anàlisi de la societat internacional global; i c) obres de referència (diccionaris, atles, anuaris, etcètera).

PROGRAMA

PART I. TEORIA I CONCEPTES

1. Les relacions internacionals com àrea d'estudi

- 1.1. El concepte de relacions internacionals
- 1.2. La problemàtica internacional: guerra i pau
- 1.3. Origen de la disciplina: l'impacte social i intel·lectual de la I guerra mundial
- 1.4. Origen anglo-saxó de la disciplina: el marc de les ciències socials
- 1.5. Transdisciplinarietat i disciplines de partida (dret internacional, història diplomàtica)

2. La teoria internacional: les grans tradicions de pensament

- 2.1. Tradició hobbesiana: anarquia o estat de naturalesa
- 2.2. Tradició grociana: ordre o societat d'estats
- 2.3. Tradició kantiana: emancipació o comunitat mundial

3. Etapes i debats en la formulació teòrica

- 3.1. Fets i idees: les etapes en la formulació teòrica com a producte dels canvis en la societat internacional
- 3.2. Idealisme versus realisme: un debat entorn a valors
- 3.3. Tradicionalisme versus cientisme: un debat entorn a mètodes
- 3.4. Globalisme versus realisme: un debat entorn a actors

4. Grans aproximacions a les relacions internacionals

- 4.1. Paradigmes, mapes mentals o imatges del món
- 4.2. Realisme i anàlisi de la guerra freda
- 4.3. El transnacionalisme i els problemes globals
- 4.4. L'estructuralisme i el sotsdesenvolupament

5. La societat internacional actual: definició i característiques

- 5.1. Objecte d'estudi de les relacions internacionals
- 5.2. Societat d'estats i societat transnacional
- 5.3. Anarquia versus ordre

5.4. Mecanismes d'ordre internacional

5.5. Fragmentació versus globalisme

PART II. SISTEMA INTERNACIONAL

6. El sistema internacional: instrument d'anàlisi

6.1. Definició i elements del sistema (actors, estructura, dinàmica i regles)

6.2. Ambit geogràfic: sistema obert o parcial versus sistema tancat o mundial

6.3. Sistema de valors: sistema homogeni versus sistema heterogeni

6.4. Nivells d'anàlisi: subsistemes geogràfics i subsistemes funcionals

II.1 ELS ACTORS DEL SISTEMA

7. El concepte d'actor internacional

7.1. Definició d'actor internacional

7.2. Tipologia (I): l'enfocament clàssic (estats, organitzacions internacionals i forces transnacionals)

7.3. Tipologia (II): d'altres enfocaments

8. L'estat: el sistema d'estats

8.1. L'estat com forma d'organització política

8.2. Igualtat: sobirania i territori

8.3. El sistema europeu d'estats i la seva evolució (1648-1815)

8.4. La mundialització del sistema d'estats

9. L'estat: la lògica de la diferència

9.1. La desigualtat en el sistema d'estats: capacitat i poder internacional

9.2. Recursos tangibles de l'estat (territori, població, riqueses, exèrcit,...)

9.3. Recursos intangibles de l'estat (sistema polític, cohesió ètnico-nacional, lideratge polític, ...)

9.4. La transformació del poder internacional a finals del segle XX:
el poder "suau"

10. La jerarquia dels estats: les potències del sistema

10.1. La jerarquia en el sistema d'estats: l'exercici del poder internacional

10.2. Les potències diplomàtiques tradicionals

10.3. El concepte de potència internacional en l'actualitat: el control del poder estructural

10.4. El fenomen de les superpotències al món nuclear

10.5. Diversificació del fenomen: potència hegemònica, gran potència, potència mitjana i potència regional

11. Les organitzacions internacionals (I)

11.1. Definició d'organització internacional (intergovernamental)

11.1. Origen i desenvolupament del fenomen

11.3. Tipologia (i): abast geogràfic

11.4. Tipologia (ii): finalitat funcional

11.5. Estructura i mecanismes de presa de decisions

12. Les organitzacions internacionals (II): regionalisme

12.1. Organitzacions africanes

12.2. Organitzacions d'Àsia i el Pacífic

12.3. Organitzacions d'Amèrica Llatina i el Carib

12.4. Organitzacions d'Orient Mitjà

12.5. Organitzacions europees

13. Forces transnacionals

13.1. Definició i tipologia de les organitzacions no governamentals (ONGs)

13.2. Els grans àmbits d'actuació de les ONGs: drets humans, medi ambient, desenvolupament i ajut humanitari

13.3. Definició d'empresa transnacional

13.4. Impacte de les empreses transnacionals en la societat internacional

II.II ESTRUCTURA I DINAMICA DEL SISTEMA

14. L'estructura: distribució del poder

14.1. Polaritat, hegemonia i interdependència

14.2. Polaritat: sistema unipolar, bipolar i multipolar

14.3. Policentrisme *versus* polaritat

14.4. Estabilitat i canvi en el sistema